

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

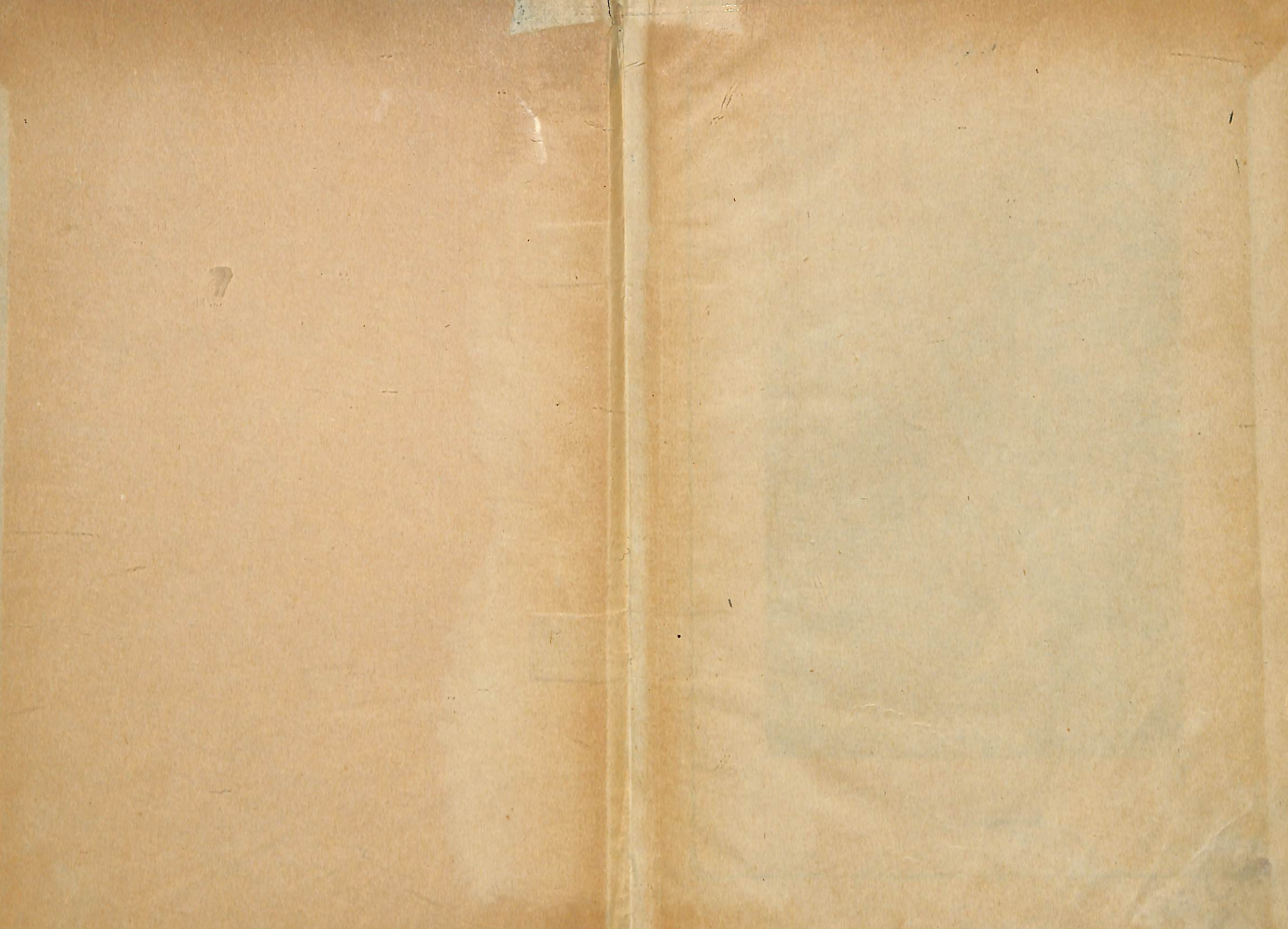
պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

85
4-40

30 MAY 2011

ՆՈՒՆԻ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻՆ

ՁՄ.
Ս-40

«Գ»

Ք. ՍԵՆՏ-ԻԼԵՐԻ

ԲՈՒ

1002
ԿՐԹ

Ձ

ԹԱՐԳՄ. ՌՈՒՍՆԵՐՆԻՑ

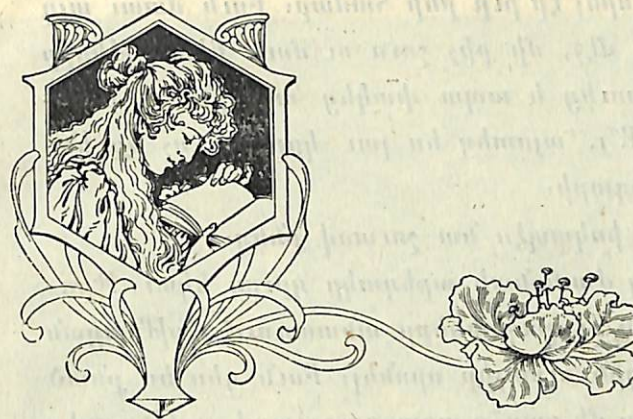
Ս
Ս-11

Ս-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ
«ԳՈՒՇԿԻՆԵԱՆ ՏԳԱՐԱՆ»
1903

30.07.2013

Дозволено Цензурою. С.-Петербургъ, 20 Мая 1903 года.

„Пушкинская Скоропечатня“, Лештуковъ, 4.

ԲՈՒ

մբողջ գիշերը Բուն չընեց. այլ թուաւ, խեղճ թուշուններին բներում վախեցրեց, երեք ձագուկներին կոցահարեց, մոխրադոյն մկնիկին էլ դաշտումը բռնեց և այդ բոլորին էլ կերաւ: Մինչև անգամ փոքրիկ նապաստակի յետևից էլ վագեց և ուզում էր յափրշտակել նրան իւր շանկոող թաթերով. բայց նապաստակիկը խորամանկ էր. թագնուեց փշոտ թփի տակ, որտեղից բուիկը ոչ մի կերպ չկարողացաւ նրան դուրս քաշել:

Առաւօտեան բուն կերաւ, կշտացաւ և սկսեց որոնել մի մութ տեղ, ուր կարողանար քնել: Նա որոնեց, որոնեց և վերջապէս հին կաղնու բնի մէջ գտաւ մի փոքրիկ խոռոչ, որ կոցահարը վա-

դուց փորել էր իւր բնի համար: Բուն մտաւ այդ խոռոչի մէջ, մի քիչ շուռ ու մուռ եկաւ, թեւերը թափ տուեց և ապա փակեց աչքերն ու մտածեց.—Այ, այստեղ ես լաւ կըքնեմ, ոչ ոք ինձ չի խանգարի:

Եւ խկապէս նա շուտով քնեց:

Այդ ժամանակ արեգակը դուրս եկաւ: Թռչուններն ու զագանները անտառում արթնացան և սկսեցին ուտելիք որոնել: Բուն դեռ ևս քնած էր. բայց մի բարձր տղտղոց շուտով արթնացրեց նրան. ինչ որ բան շարժուեց ուղիղ նրա կտուցի տակ: Բուխը զարթնեց, բացեց աչքերը և տեսաւ որ խոռոչում մեղունները թռչում են և բարձր տղտղում: Բուն բարկացաւ, երկու մեղու բռնեց իւր սուր կտուցով և մի ակնթարթում կուլ տուեց: Մնացած մեղունները սկսեցին աւելի բարձր տրդտրդալ:

—Ի՛նչ չարն ես դու, ասացին նրանք. ինչո՞ւ սպանեցիր մեր երկու քոյրերին:

—Իսկ դուք ինչո՞ւ էք թռչում այստեղ և բունս խանգարում: Հեռացէ՛ք այստեղից. ապա թէ ոչ բոլորիդ էլ կուլ կըտամ:

—Մենք գործով ենք թռչկոտում, պատասխանեցին մեղունները. մեր փեթակում արգէն նեղուածք է. նոր փեթակի համար տեղ ենք որոնում, ուստի մտանք այս խոռոչը. բայց սա անպէտք է. մուտքը շատ լայն է, մեծ աշխատանք է հարկաւոր նրան փոքրացնելու համար, խոռոչն

էլ շատ նեղուածք է: Եթէ այսպէս չլինէր, մենք քեզ այստեղից դուրս կանէինք: Կրմտնէինք փետուրներիդ մէջ և կրսկսէինք խայթել, այն ժամանակ դու դուրս կըթռչէիր: Ապա, քոյրիկներ, հիմա հաւաքուեցէք և թողէք հանգիստ քնելու այս չար պառախն:

Մեղունները թռան, իսկ բուն երկար փրնթփրնթաց ու քնեց: Բայց դեռ քառորդ ժամ չէր քնել, երբ ականջի տակ յանկարծ լսուեց մի բարձր ձայն կու-կո՛ւ, կու-կո՛ւ:

Բուն սաստիկ բարկացաւ, որ իրեն նորից վարթեցրին. դուրս նայեց և տեսաւ, որ հէնց խոռոչի մօտ, ճիւղի վրայ նստած է մի երկայնապոչ, մոխրագոյն թռչուն և բոլոր ուժով բղաւում է:

—Ո՛վ է այդպէս բարձր բղաւում:

—Ես եմ, մոխրագոյն կկուն:

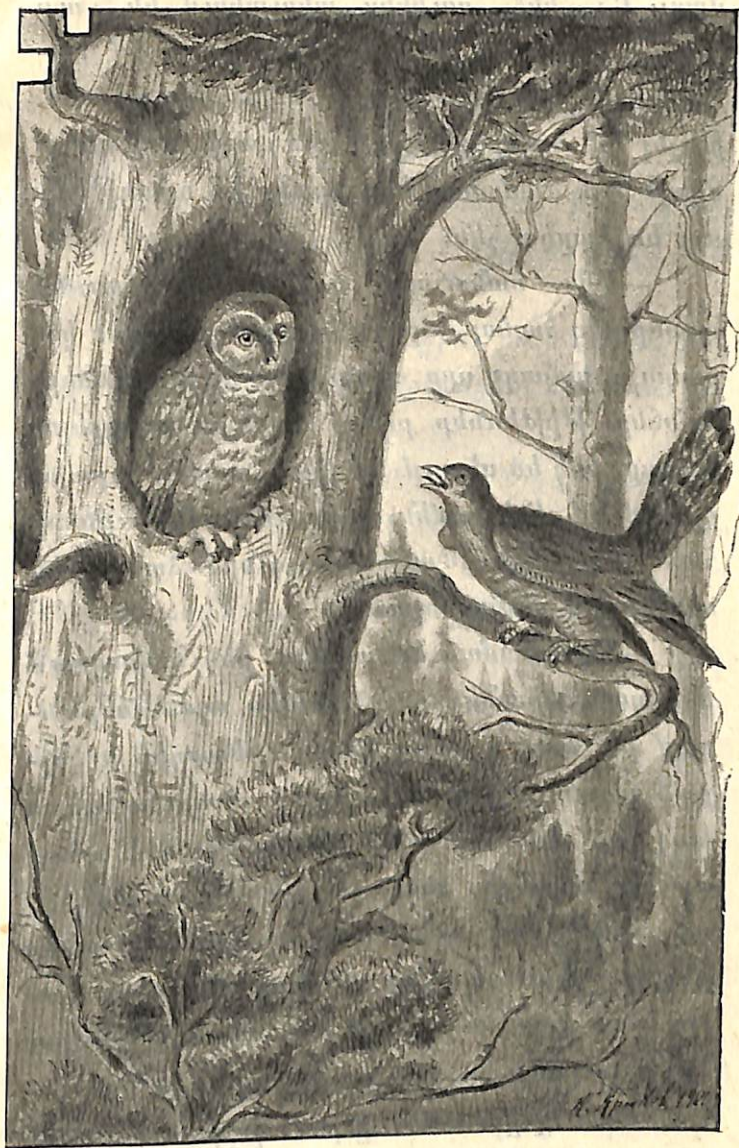
—Ի՞նչ ես ուզում, ինչու ես բղաւում:

—Չազուկներիս եմ կանչում:

—Իսկ ձագուկներդ սրտեղ են, ինչո՞ւ նրանք քեզ հետ չեն:

—Ես ուրիշների բներումն եմ ձու ածում և իմ ձագուկներին ուրիշներն են կերակրում. իսկ հիմա ձագուկներս մեծացել են, ես նրանց կանչում եմ կանչում, բայց նրանք ճանաչել անգամ չեն ուզում ինձ:

—Տեղն է քեզ, մոխրագոյն կկու, ինչո՞ւ ինքդ չմեծացրիր ձագուկներիդ: Միւս բոլոր թռչուն-

ները իրանք են նստում իրանց ձուաների վրայ: Այ, ինձ, բուիկիս անուանում են չար թուշուն, բայց ես ինքս եմ մեծացնում իմ ձագուկներին, նրանց համար կերակուր բերում, թուշել եմ սովորեցնում և թողնում եմ ազատ միայն այն ժամանակ երբ նրանք իմ օգնութեան այլ ևս կարօտ չեն:

—Ախ, սանահայր, սրբան մեծ հոգս են նրանք մեզ համար, սրտեղից գտնել այդքան կերակուր. ամբողջ օրը պէտք է թուշել, մրջխւններ, ճանճեր, թիթեռներ բռնել նրանց կերակրելու համար. իսկ ես սիրում եմ լինել ազատ, ուրախ, սիրում եմ լինել ամեն տեղ, գնալ թուշունների հարսանիքներին: Ժամանակ չունիմ ձագուկներ պահելու և մեծացնելու:

—Գրա համար էլ ամենքը քեզ նախատում են, պատասխանեց բուն. իսկ ես այժմ լսել անգամ չեմ ուզում քեզ. կորիք, հեռացիր և ինչքան ուզում ես բղաւիր այնտեղ, միայն հանգիստ թող ինձ. ես ուզում եմ քնել: Իսկ եթէ պիտի բղաւես ականջիս տակ, քեզ կրկտցահարեմ:

Կկուն վախեցաւ, չար պառաւ անուանեց բուին, այնուամենայնիւ թռաւ, գնաց, որովհետեւ բուի կտուցը շատ սուր է. կկուն չէր կարող նրան յաղթել:

Բուն կրկին մտաւ իւր մութ խոռոչը, փակեց աչքերը և ուզում էր նորից քնել, բայց այս անգամ էլ չյաջողուեց նրան. հէնց նոր էր աչ-

քերը փակել, մէկ էլ մի այնպիսի երաժշտութիւն սկսուեց, որ բուիկը բոլորովին արթնացաւ, դուրս նայեց և տեսաւ, որ երաշտահաւերի մի ամբողջ խումբ նստած են ծառի ճիւղերի վրայ և բոլոր ուժով երգում են:

Հեռու այստեղից, շատախօս թուշիկներ, ինչո՞ւ այդպէս բղաւում էք և չէք թողնում ինձ քնելու:

Երաշտահաւերը նայեցին բուի ծիծաղելի գլխին և աւելի բարձր կրկչացին, կարծես ծիծաղում էին:

—Այ թէ ուրախացրիր դու մեզ, մոխրագոյն բուիկ, հիմա ինչ քնելու ժամանակ է: Նայի՛ր, արեգակը արդէն բարձրացել է, բոլոր թուշունները և գազանները վաղուց արթնացել են: մենք, երաշտահաւերս արդէն նախաճաշել ենք, իսկ այժմ միասին ուրախ երգում ենք մեզ համար: Փնօք Աստուծոյ, լաւ եղանակ է. ուտելիք երեկոյեան էլ շատ կըլինի: Ինչո՞ւ յուսահատուենք, պէտք է ուրախանանք, գուարճանանք. քնել զիշերն էլ կարող ենք:

—Ում ինչպէս յարմար է, ասաց բուն. ես ամբողջ գիշերը աշխատեցի, իսկ հիմա ուզում եմ քնել և ձեզ կարտաքսեմ այստեղից:

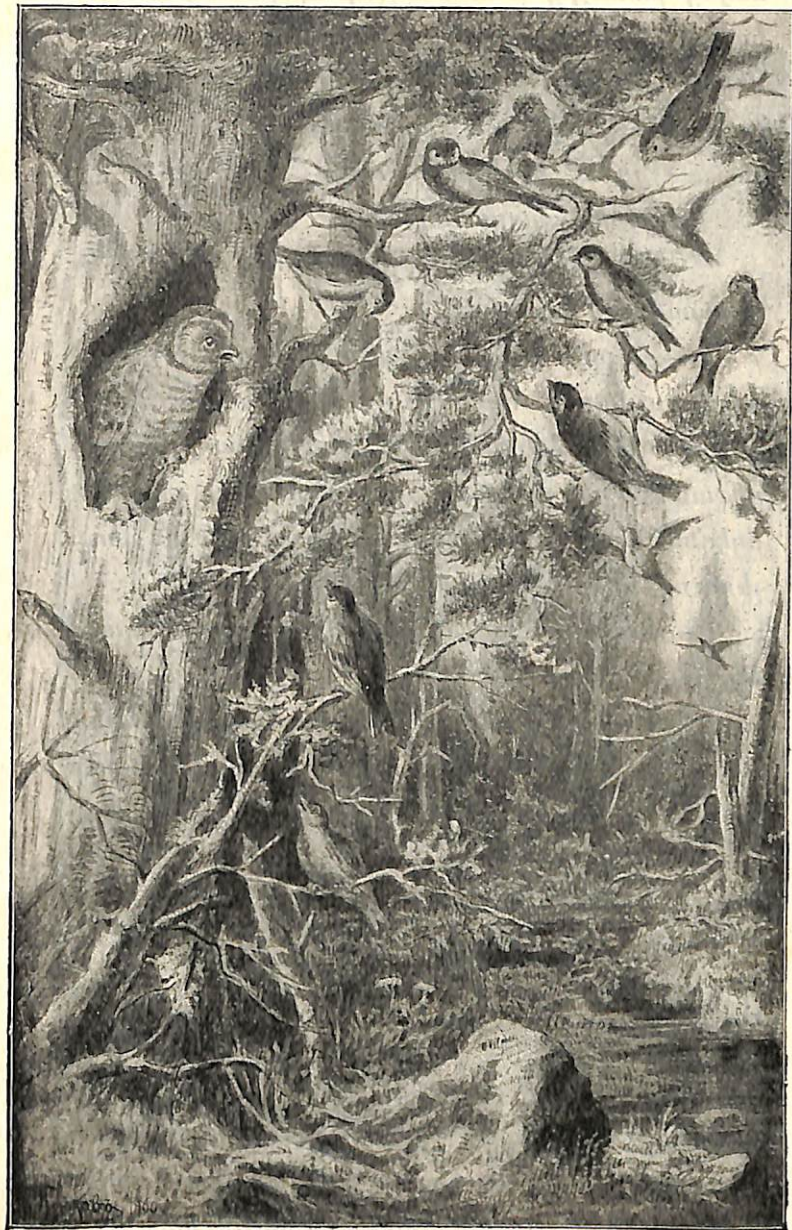
—Մենք զիտենք քո աշխատանքը, պատասխանեցին երաշտահաւերը: Ահա խեղճ մշահաւր թփի վրայ նստած ողբում է իւր ձագուկների կորուստը: Անպատճառ դու կերար նրանց, չար բու:

—Ես եմ թէ ոչ, դա ձեր գործը չէ: Այ հիմա դուրս կըթռչեմ խոռոչից և դուք այն ժամանակ կըտեսնէք իմ սուր կտցի ու ճանկերի ուժը:

—Մենք ցերեկով այնքան էլ չենք վախենում քեզանից, կրկնացին երաշտահաւերը. մենք քեզ լաւ ենք ճանաչում. ցերեկով դու համարեա կոյր ես. դուրս ես թռչում, միայն կտուցովդ չխշխկացնում ես, իսկ մեզ չես էլ նկատում: Մենք քեզանից դիշերն ենք վախենում, երբ դու կամացուկ թռչում ես և ծածուկ նայում ես բների մէջ. ահա այն ժամանակ միայն մենք քեզ չենք կարող յաղթել: Է՛հ, ինչ հարկաւոր է լսել նրան. եկէք, քոյրիկներ, նոր երգ երգենք և առաջինից էլ աւելի բարձր, որպէս զի բուիկը չկարողանայ քնել. գուցէ այն ժամանակ նա զիշերը քնի և մեզ հանգիստ թողնէ:

Բուիկը սաստիկ նեղացաւ, և չնայելով լոյսին, պատրաստուում էր դուրս թռչել և վախեցնել յանդուզն թռչուններին, բայց նրա բաղդից այդ միջոցին անտառով անցաւ գիշակեր անգղը: Երաշտահաւերը անգղից շատ են վախենում. նրանք մոռացան բուի երկիւղը և ոստոստեցին ու թռան անտառի միւս կողմը: Բուն շնորհակալ եղաւ անգղից նորից քաշուեց խոռոչի խորքը և խոր քնեց:

Սակայն նա երկար չքնեց. կրկին անյաշողութիւն. Մի բարձր թըխկ-թըխկոց նրան արթնացրեց: Բուն բարկացած շուռ եկաւ, դուրս

նայեց խոռոչից և տեսաւ, որ մի բաւական մեծ կարմրակատար թռչուն կախուել էր ծառից ճանկերով և երկար ու պինդ կտուցով թխթխկացնում էր.—*Թը'խկ—Թը'խկ, Թը'խկ...*

—Այդ ո՞վ է թըխկացնում:

—Ես եմ, կտցահարը:

—Ինչո՞ւ ես թըխկթըխկացնում և անհանգրատացնում ինձ:

—Ինչպէս թէ ինչո՞ւ, ուտել եմ ուզում. տեսնում ես կեղևի որքան մեծ կտորներ իմ կտուցով արդէն պոկել հանել եմ. կեղևի տակի փայտը փթած է, իսկ այնտեղ կան զանազան փոքրիկ բզէզներ ու որդեր: Ես նրանց հանում եմ իմ սուր լեզուով և կուլ եմ տալիս:

—Բայց դու քո թըխկթըխկոցով խանգարում ես քունս. բղաւեց բուն:

—Չատ հարկաւոր է, պատասխանեց կրտցահարը. մեզնից ամեն մէկը մի տեսակ է կերակրում. ես քո պատճառով ծառի վրայի լաւ տեղը աչքից բաց թողնեմ:

—Ահա այն կողմից էլ փթած տեղ կայ. ես այնտեղ էլ կըթըխկթըխկացնեմ:

Ճար չկար. կտցահարին չէր կարելի վախեցնել. նա կարող էր խիստ վիրաւորել բուին. նրա կտուցը սուր է:

Բուն ստիպուած էր լսել կտցահարի թըխկթըխկոցը, մինչև նա կրհանէր ծառի վրայի բոլոր փթած տեղերը: Փընթփնթաց բուն, փնթփըն-

Թաց, բայց քնել չկարողացաւ: Սակայն շուտով վերջացաւ նրա տանջանքը: Կտցահարը մեծ եռանդով քրքրեց ամբողջ ծառը, սողալով պտոյտ արեց նրա շուրջը և ապա թռաւ միւս ծառի վրայ: Բուն կրկին անդաւորուեց խոռոչում և քնեց. սակայն շուտով նրան նորից արթնացրին: Յանկարծ մէկը ինչ-որ սուր բանով նրա գլուխը ծակեց:

Բուն աղաղակեց:

—Վայ, վայ, վայ, ցաւում է. ո՞վ է կուում ինձ հետ:

—Ե՛ս, սև ագռաւն եմ. մթնումը քեզ չնկատեցի էլ. միայն այս բոպէիս տեսայ:

—Բայց ինչ ես ուզում:

—Ես նայեցի խոռոչի մէջ և մտածում էի. թէ անրեօք չկայ այստեղ մի որևէ թռչնիկ, որ ուտեմ. բայց քանի որ դու այդտեղ նստած ես, սանամայր, ո՞չ մի ուտելիք չի գտնուի եթէ լինէր էլ, դու ինձնից շուտ կերած կըլինէիր: Քնիր քեզ համար: Մենք քեզ հետ կուուելու ոչինչ չունինք: Դեռ յայտնի չէ, թէ ով ում կըյաղթէ. ես կըթուշեմ ուրիշ տեղ:

Ագռաւի թռչելուց յետոյ բուն երկար փընթփընթաց, որովհետև գլուխը սաստիկ ցաւում էր:

Վերջապէս նա հանգստացաւ և խոր քուն մտաւ: Նրան յաջողուեց քնել մի ամբողջ ժամ:

Սակայն ստիպուած էր նորից զարթնելու: Մէկը ինչ-որ փափուկ բանով խտտացնում

էր նրա կտուցը: Բուիկը բարկացած փռշտաց, աչքերը ձիգ բացեց և տեսաւ, որ սկիւռը խոռոչի մէջ նստած է և իւր բրդոտ պոչով հովհարում է բուի քիթը: Այլի բուիկը կտուցով քրթքրթացրեց և ուզում էր բռնել սկիւռի պոչից, բայց նա արագութեամբ շուռ եկաւ և ցոյց տուեց բուին իւր սուր ատամները:

— Ի՞նչ ես ուզում, ինչո՞ւ մտար ուրիշի բունը:

— Ինչպէս թէ ուրիշի, պատասխանեց սկիւռը. անխորհրդաբար իմ բունն է. ես այստեղ պահել, մեծեցրել եմ ձագուկներին և ապա տարել եմ նրանց ուրիշ տեղ: Իսկ հիմա կրկին ուզում եմ բերել այստեղ. իմ նոր բունը նրանց համար նեղուածք է. դու կորիք այստեղից, բո՛ւ, դու երբէք չես կարող այստեղ ապրել:

— Ի՞նչ կորիք այստեղից. հէնց կարծում ես ես քեզ հաւատացի, ինչո՞վ ես հաստատում, որ այս բունը քոնն է:

— Ահա թէ ինչով, ասաց սկիւռը, սկսեց փորներ բուի յետեր, հրեց նրան կանգնած տեղից և դուրս հանեց նրա տակից միքանի ընկոյզ:

— Տեսնում ես, այստեղ է գտնում իմ պաշարը. բացի ինձացին ոչ ոք չգիտէ թէ այստեղ ընկոյզներ են պահուած: Կնշանակէ բունը իմնէ, իսկ դու, չարասիրտ անպիտան, հեռացիր այստեղից:

— Զե՛ս, գնա՛, բարկացած բղաւեց բուն: Ինչպէս ես համարձակում դու ինձ հրել այս-

1002
107

տեղից և տանտէրութիւն անել: Ես ուզում եմ քնել, և դու չես կարող ինձ այստեղից վռնդել: Ես քեզ կըկրցահարեմ և կըճանկուտեմ: Եւ բուն պատրաստում էր կուռել սկիւռի հետ: Նա պառկեց մէջքի վրայ, իւր սուր ճանկերն ու կեռ կտուցը ցցեց դէպի վեր. իսկ սկիւռը կըճտացրեց իւր սուր ատամները, հանեց երկարացրեց առաջի թաթերը, որպէս զի ճանկուէր, փորէր բուի մեծ-մեծ աչքերը: Բայց յանկարծ սկիւռը մի խշխշոց լսեց. արագութեամբ դարձաւ և նայեց խոռոչի ծակից:

— Է՛, բուիկ, կուռելու ժամանակ չէ. մեր ծառի վերայ բարձրանում է աքիսը. ես չեմ ուզում նրա ճանկն ընկնել: Մնաս բարեաւ:

Սկիւռը մի ակնթարթում դուրս թռաւ խոռոչից: Մեծ ոստիւններով սկսեց բարձրանալ ծառի ամենաբարձր ծայրը, ուր ճիւղերը բարակեն և որտեղ աքիսը չի կարող հասնել:

Բուն ևս չուզեց պատահել աքիսին. այս փոքրիկ գագանը սաստիկ ուժեղ է և ունի սուր ատամներ: Բուն գիտէր, որ նա մի ակնթարթում կըկրծոտէր իրան:

ձար չկար. պէտք էր հեռանալ խոռոչից և հրաժարուել քնելուց. ուստի բուն դուրս եկաւ խոռոչից և թռաւ, ուր աչքը կտրում էր: Բայց պայծառ արեգակը բոլորովին կուրացրեց նրան. նա չկարողացաւ հեռու թռչել և շուտով նստեց անտառի մէջ մի փոքրիկ թփի վրայ: Բուն այդ-

տեղ վախեցրեց և փախցրեց միքանի մանր թռչունների. իսկ այդ թռչունները նստեցին մօտակայ թփերի վրայ և շրջակայքի բոլոր թռչուններին պատմեցին անտառում բուռի երևալը:

Սկսուեց խաղը.—ամբողջ անտառից հաւաքուեցին երաշտահաւերը, արքայամարիները, ոսկէգօծ դրախտահաւերը, դեղին սարեակները և կարմրատոտիկները: Նրանք ամբողջ խմբերով շրջապատեցին բուռին և սկսեցին նրան բարկացնել և կտրցել:

Տեսէք, քոյրիկներ, այս յիմար մոխրագոյն թռչունին. սա չար բուն է, որ գիշերները մեզ վախեցնում է և մեզանից շատերին ուտում:

—է՛յ, սանամայր, հիմա մեր ճանկն ընկար: Յերեկով դու ոչինչ չես տեսնում և չես համարձակուի մեզ դիպչել: Այսօր դու մեզանից քո պատիժը կըստանաս:

Մենք քեզ կըփետրենք և աչքերդ կըհանենք:

Եւ յիրաւի, թռչուններն այնպէս շրջապատեցին բուռին, այնքան եռանդով նրան կտցահարեցին և փետրեցին, որ նա չգիտէր թէ, ո՞ր կողմը դառնար: Բուն կուշ եկաւ, կտուցով շքշխցկացրեց, փուշտաց, աչքերը ճաճպացրեց, բայց թռչնիկները չէին հեռանում նրանից: Այս աղմուկից նրանց մօտ թռան աւելի մեծ թռչուններ. սարեակներ, ճայեր, ագուաներ և խառնուեցին կռուի մէջ: Բուն տեսաւ, որ իւր բանը

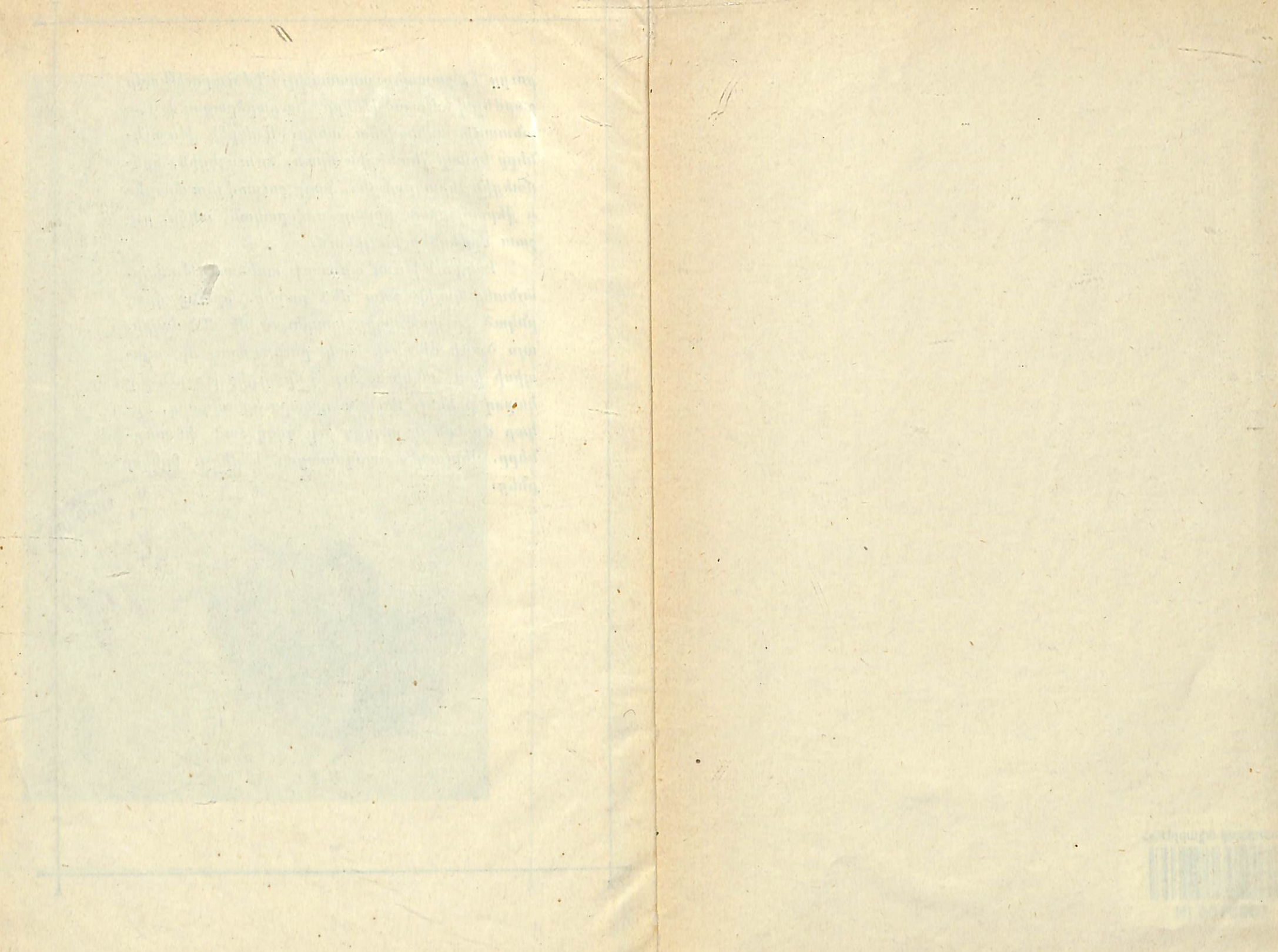
բուրդ է, շտապեց ազատուել: Գծուարութեամբ շարժելով ճմլուած թևերը, նա բարձրացաւ թռաւ անտառի ամենախիտ տեղը: Մանրիկ թռչունները երկար յետևեցին նրան, ճուռողեցին, կրգմտեցին, կըտկըտեցին, բայց շուտով յետ մնացին և վերադարձան իրանց սովորական տեղը, ուր շատ մը ժեղներ են լինում:

Իսկ բուն թռաւ անտառի ամենամուլթ տեղը. այնտեղ կային շատ մեծ քարեր. նրանց վրայ ընկած էր փոթորկից կտորուած մի մեծ մայրի. այս ծառի ճիւղերի տակ բուն գտաւ մի այնպիսի խուլ անկիւն, ուր ոչ մի ուրիշ թռչուն չէր կարող ընկնել: Բուն տեղաւորուեց այդտեղ, երկար ժամանակ ուղղեց իւր գզգզուած փետուրները. վերջապէս հանգստացաւ և մինչև երեկոյ ընեց:

Վ Ե Ր Ձ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0376961

310.

